

UCHWAŁA Nr V/54/19
Rady Miejskiej w Pisz
z dnia 22 lutego 2019 r.

**w sprawie Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Gminy Pisz na rok 2019**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2018r. poz. 994, 1000, 1349,1432,2500) w związku z art. 4¹ ust. 1, 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2018r. poz. 2137,2244) Rada Miejska w Pisz uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Pisz na rok 2019 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Pisz.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Edmund Kpnicki

Z a ł ą c z n i k
do Uchwały Nr V/54/19
Rady Miejskiej w Pisz
z dnia 22 lutego 2019 r.

PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
GMINY PISZ
NA ROK 2019

S P I S T R E Ś C I

I.	Wprowadzenie	1
II.	Diagnoza problemu	7
III.	Cele Programu	12
IV.	Grupy docelowe	14
V.	Zadania Programu	15
VI.	Realizacja Programu	22
VII.	Ewaluacja Programu	22
VIII.	Zadania Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	23
IX.	Finansowanie Programu, zasady wynagradzania członków Komisji	24

I . W P R O W A D Z E N I E

Problemy alkoholowe to nie tylko powszechnie kojarzone z tym hasłem uzależnienie od alkoholu, ale bardzo długa lista niezwykle zróżnicowanych i konkretnych szkód, które mogą dotyczyć każdej osoby, każdego mieszkańca gminy. Kobieta w ciąży nieświadoma tego, że spożywany przez nią alkohol uszkadza układ nerwowy jej dziecka i bardzo negatywnie wpływa na jego rozwój, grupa nastolatków, która pod wpływem alkoholu kupionego w osiedlowym sklepiku zachowuje się agresywnie i niszczy np. zaparkowane samochody, zakłócanie ciszy nocnej przez awanturujących się pod wpływem alkoholu sąsiadów, bądź klientów sklepów pod szumną nazwą „Alkohole świata” - to tylko nieliczne przykłady z tzw. mapy problemów alkoholowych. Biorąc więc pod uwagę jak różne i dotkliwe w skutkach są problemy związane z alkoholem, działania dotyczące rozwiązywania tych problemów muszą być adresowane nie tylko do grup wysokiego ryzyka, czyli np. osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, ale do każdego mieszkańca gminy, ponieważ każdy z nich jest potencjalnie narażony na szkody związane z alkoholem.

W Polsce ok. 600 tysięcy osób dorosłych jest uzależnionych od alkoholu, 80% z nich to mężczyźni. Osoba uzależniona używa alkoholu w celu łagodzenia przykrych stanów emocjonalnych. Zmiana nastroju następuje w takim przypadku bardzo szybko. Tymczasem w miarę rozwoju uzależnienia już sam stan trzeźwości staje się coraz bardziej trudny i bolesny, co w konsekwencji doprowadza do dominującej potrzeby kolejnego „znieczulenia”. W miarę upływu czasu osoba pijąca nie jest w stanie na trzeźwo mierzyć się z trudnościami codziennego życia (w rodzinie, w pracy, w relacjach z innymi ludźmi). Picie powoduje dodatkowe trudne konsekwencje i rodzi kolejne problemy. Osoba uzależniona ich nie rozwiązuje, tylko „usuwa” ze swojej świadomości przy pomocy alkoholu.

„Piję, jak wszyscy”, „żona przesadza”, wypilem, bo miałem trudny dzień”, „piję tylko piwo/wino”, inni piją więcej” - to typowe usprawiedliwienia osób uzależnionych, które zazwyczaj przez bardzo długi okres nie dostrzegają prawdziwego obrazu sytuacji i nie analizują swojego zachowania. W rodzinach z problemem

alkoholowym, w których co najmniej jedna osoba pije w sposób szkodliwy (dla niej i dla członków tej rodziny) żyje 3 – 4 mln osób, w tym: 1,5 – 2 mln dzieci, 2,5 mln osób nadużywających alkoholu oraz 700 – 900 tys. osób uzależnionych.

Uzależnienie ma niezwykle destrukcyjny wpływ nie tylko na osobę pijącą, ale także na pozostałych członków rodziny. Przede wszystkim znacznemu pogorszeniu ulegają relacje w rodzinie, która najpierw próbuje zaprzeczać istnieniu problemu, następnie stara się zmusić uzależnionego do zaprzestania picia odwołując się najpierw do racjonalnych argumentów, tłumaczeń i prośb. Potem dochodzi do szantażu emocjonalnego, gróźb i kontroli. W rodzinie takiej narasta bezradność, wyczerpanie, złość, żal, smutek. U partnerów osób uzależnionych bardzo często rozwija się proces współuzależnienia. To zaburzone przystosowanie do trudnej sytuacji pozostawiania w długim, bliskim i szkodliwym związku emocjonalnym z osobą uzależnioną. Współuzależnienie w istotny sposób pogarsza zdrowie psychiczne i sposób funkcjonowania wszystkich członków rodziny i utrudnia podjęcie działań ochronnych. Osoba współuzależniona nie dostrzega i nie zaspokaja własnych potrzeb, nie ufa swoim odczuciom, tłumi emocje, późno albo w ogóle nie prosi o pomoc. W jej codziennym funkcjonowaniu przeważa lęk, bezradność, utrata energii i motywacji. Nadmiernie koncentruje się na uzależnionym członku rodziny i na jego stanach emocjonalnych i w związku z tym przestaje dbać o swoje potrzeby, przestaje też być wsparciem dla dzieci.

Dzieci, które wychowują się w rodzinie, w której jedno, a czasem oboje rodziców nadużywa alkoholu, doświadczają chronicznego stresu i wielu traum, z którymi nie są w stanie sobie poradzić. Najboleśniejszy i najtrudniejszy jest fakt, że w takich rodzinach zamiast poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji panuje chaos i emocjonalna huśtawka. Dzieciom na co dzień towarzyszy strach, gniew, poczucie krzywdy oraz wstyd przed rówieśnikami. Często bywają smutne i przygnębione, niejednokrotnie obwiniają się za alkoholizm rodzica. W domu brakuje jasnych i przejrzystych zasad, porządku i stabilnych reguł. Atmosfera domowa i relacje między członkami rodziny stają się z czasem wrogie i pełne napięć, zdarza się, że rodzice zaczynają zachowywać się agresywnie w stosunku do dzieci. Powyższe w istotny sposób zakłóca optymalny

rozwój dzieci, istotnie wpływa na ich sytuację w szkole, prowadzi też do zaburzeń zachowania.

Z problemem uzależnienia od alkoholu wiąże się również problem przemocy. Używanie alkoholu zwiększa skłonność do zachowań agresywnych i poprzez działanie na ośrodkowy układ nerwowy, osłabia kontrolę impulsów. Badania prowadzone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazują, że aż 76% kobiet doświadczających przemocy w rodzinie wskazuje, że ich partnerzy - sprawcy przemocy nadużywają alkoholu¹. Powyższe potwierdzają dane policji, z których wynika że podczas interwencji domowych, podejmowanych w związku z przemocą, blisko 70% sprawców znajdowało się pod wpływem alkoholu.

Kolejne, istotne zagadnienie z mapy problemów alkoholowych to picie alkoholu przez młodzież. Badania pokazują², że spożycie alkoholu wśród młodzieży jest zdecydowanie wyższe niż używanie jakichkolwiek innych substancji psychoaktywnych, w tym papierosów. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem po alkohol sięgała blisko połowa 15 – 16-latków, po tytoń 26%, po marihuanę co dziesiąty, a po dopalacze 4%. Do grupy konsumentów, zdefiniowanych jako osoby pijące alkohol w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, należy blisko 71,7% uczniów młodszych i 92,7% uczniów klas starszych. Stanu silnego upojenia alkoholem doświadczyło kiedykolwiek w życiu 36,9% gimnazjalistów i 64,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem upiło się 12% młodszych i 19,7% starszych uczniów.

Picie alkoholu przez nastolatki nie jest bezpieczne, choć traktowane jest przez nie jako atrybut dorosłości, budowania samodzielności i niezależności. W okresie adolescencji dzieci doświadczają dużych zmian w sferze fizycznej i emocjonalnej. Używanie alkoholu w tym okresie może stać się bardzo wątpliwym i złudnym sposobem radzenia sobie z trudnymi wyzwaniami tego trudnego okresu. Nastolatek

¹ <http://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-w-polsce/>

² Ogólnopolskie badania ankietowe realizowane w 2015 roku w ramach programu badawczego *European School Survey Project on Alcohol and Drugs – ESPAD*. Osoby badane: uczniowie III klas gimnazjalnych i II klas szkół ponadgimnazjalnych, czyli 15 – 16-latkowie oraz 17 – 18-latkowie. Próba ogólnopolska: 3526 uczniów III klas gimnazjum i 2770 uczniów klas II szkół ponadgimnazjalnych.

nie uczy się więc dojrzałych sposobów radzenia sobie ze stresem, satysfakcjonującego bycia z rówieśnikami, rozwiązywania problemów. Alkohol wpływa negatywnie na rozwijający się w okresie dojrzewania mózg, zaburza m.in. obszary związane z zapamiętywaniem, a więc umiejętnością niezbędną dla prawidłowego przyswajania wiedzy. Pod wpływem alkoholu łatwiej też podjąć różnego rodzaju zachowania ryzykowne, np. przedwczesne kontakty seksualne, jazda po alkoholu samochodem, nieodpowiedzialne kąpiele w rzece, wdawanie się w bójki, awantury. Ponadto, jak dowodzą badania, wiek rozpoczęcia intensywnego picia jest istotnym czynnikiem ryzyka dla rozwoju uzależnienia w dorosłości.

1 . P o d s t a w y p r a w n e .

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Pisz, zwany dalej Programem, jest zapisem działań, które będą realizowane w ramach zadań własnych Gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uzależnień behawioralnych, przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób uzależnionych.

Ustawa o zdrowiu publicznym z dnia 11 września 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1916 z późn. zm.) określa zadania z zakresu zdrowia publicznego oraz zasady ich finansowania, wskazuje również jednostki samorządu terytorialnego jako realizatorów tych zadań. Wprowadziła równocześnie zmiany w Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 487, z 2017r. poz. 2245 i 2439) określając, iż realizacja działań ujętych w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącym część strategii rozwiązywania problemów społecznych, powinna uwzględniać zadania przyjęte przez Radę Ministrów w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016 – 2020.

Program nawiązuje również do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pisz na lata 2014 – 2020, w szczególności priorytetów II oraz III i zawartych w nich celach szczegółowych tj.: *„Minimalizowanie skutków przemocy, uzależnień*

i innych dysfunkcji rodziny” oraz „Pomoc dzieciom i młodzieży dotkniętej lub zagrożonej problemami”.

Przy opracowywaniu Programu uwzględniono również wskazania zawarte w rekomendacjach Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku.

2. Nowe kompetencje gmin w zakresie ograniczania dostępności fizycznej alkoholu.

Z dniem 09 marca 2018 roku weszła w życie ustawa z dnia 10 stycznia 2018 roku o zmianie ustawy w wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 310). Nowelizacja ta wprowadziła kilka zmian, które mają za zadanie ułatwić radom gmin kształtowanie polityki dotyczącej ograniczania dostępności fizycznej alkoholu.

Dotyczą one w szczególności:

- a) znaczącego rozszerzenia zakazu spożywania napojów alkoholowych wynikającego z art.14 ust. 2a, który do tej pory dotyczył jedynie ulic, placów i parków; od dnia wejścia w życie nowelizacji zakaz ten obejmuje wszystkie miejsca publiczne (z wyjątkiem miejsc przeznaczonych do spożywania napojów alkoholowych na miejscu, w punktach sprzedaży tych napojów); jednocześnie rada gminy została wyposażona w uprawnienie do wprowadzenia odstępstwa od tego zakazu (art. 14 ust. 2b ustawy), jeżeli uzna, że nie będzie to miało negatywnego wpływu na odpowiednie kształtowanie polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i nie będzie zakłócało bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- b) ustalania, w drodze uchwały, maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (przed wejściem w życie nowelizacji obowiązek ten dotyczył ustalania liczby punktów sprzedaży) na terenie gminy, odrębnie dla:

- ✓ *poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych, o których mowa w art. 18 ust. 3;*
 - ✓ *zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży;*
 - ✓ *zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży;*
- c) ustalania, w drodze uchwały, zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, z czego wynika konieczność określania odległości między miejscami sprzedaży i podawania napojów alkoholowych a obiektami chronionymi (takimi jak szkoły, przedszkola itp.); w uchwale musi się znaleźć precyzyjny opis sposobu, w jaki odległość tę należy obliczać;
- d) możliwości ustalenia, w drodze uchwały, ograniczenia w godzinach nocnych sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do sprzedaży poza miejscem sprzedaży; ograniczenia mogą dotyczyć sprzedaży prowadzonej między godziną 22:00 a 6:00;

Warto w tym momencie zwrócić uwagę na wyniki przeprowadzonych badań, które wskazują jednoznacznie, że „dostępność alkoholu ma wpływ na wielkość konsumpcji, a ta z kolei wpływa na rozpowszechnianie problemów. Wzrost liczby punktów sprzedaży, przedłużenie godzin otwarcia, samoobsługa prowadzi do wzrostu konsumpcji, natomiast ograniczenie dostępności - do jej spadku”.³

³ Moskalewicz J., Sierosławski J., Dąbrowska K. (2005). *Dostępność fizyczna alkoholu a szkody zdrowotne*. „Alkoholizm i Narkomania”, t. 18, nr 4.

I I . D I A G N O Z A P R O B L E M U

W drugiej połowie 2017 roku, na zlecenie Ośrodka Profilaktyki i Terapii w Pisz, przeprowadzono „*Diagnozę profilaktyczną - Uzależnienia i przemoc na terenie gminy Pisz*”. Celem badania, wykonanego przez Oficynę Profilaktyczną w Krakowie, było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących gminę Pisz w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców gminy oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- problemów uzależnień i przemocy wśród różnych grup społecznych;
- przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe oraz skutków występujących problemów;
- określenia skali oraz zakresu problemów uzależnień i przemocy;
- scharakteryzowania grup dotkniętych problemem uzależnień;
- wskazania możliwości rozwiązań dostrzeżonych problemów;

Zakres prac badawczych odnosił się więc do zdiagnozowania następujących problemów:

- alkoholowego, narkotykowego oraz nikotynowego;
- zjawiska przemocy na terenie szkoły oraz domu.

Przeprowadzona diagnoza umożliwiła poznanie opinii i postaw dorosłych mieszkańców Gminy odnośnie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz zachowań przemocowych oraz poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych dotyczących sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym.

Przeprowadzone badania pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

1. Niepokojącym zjawiskiem, wśród mieszkańców naszej Gminy, jest przekraczanie spożycia dziennej standardowej porcji alkoholu - ponad 23% mieszkańców deklaruje, że wypija więcej niż porcja standardowa na dzień, co może wskazywać na problem nadużywania alkoholu. Kolejne niepokojące zjawisko dotyczy kobiet w ciąży - 13% mieszkańców twierdzi, że było świadkami spożywania przez nie alkoholu.
2. Podejście mieszkańców gminy do spożywania alkoholu jest bardzo zróżnicowane. Cechuje je jednak liberalizm, a więc przyzwolenie na jego spożywanie (42% badanych uznaje, że „wszystko jest dla ludzi”, 34% stwierdza, iż „powinno zachować się umiar”, a 17% jest całkowicie przeciwna spożywaniu alkoholu).
3. Za zjawisko dość powszechne respondenci uznali prowadzenie pojazdów przez osoby nietrzeźwe.
4. Zdecydowanie przeciwne podejście, niż do alkoholu, badani przejawiają do narkotyków - aż 90% mieszkańców jest przeciwnych ich stosowaniu, co świadczy o dużym uwrażliwieniu społeczności lokalnej na problem narkotykowy.
5. Konieczne jest przyjrzenie się problematyce dopalaczy w gminie – zdecydowana większość badanych twierdzi, że dostęp do dopalaczy jest łatwy.
6. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu zwiększenie świadomości na temat przemocy - wśród ankietowanych aż 6% przyznało, że doświadczyło przemocy w domu.

Powyższe wnioski pozwoliły na sformułowanie rekomendacji do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców naszej Gminy oraz instytucji, odpowiedzialnych za profilaktykę. Rekomendacje te zostaną przedstawione w Rozdziale III - Cele Programu.

W 2018 roku na terenie naszego powiatu odnotowano, przedstawione w Tabeli Nr 1, przypadki naruszenia prawa i porządku publicznego (związane z problemem alkoholowym):

Tabela 1

Wymiar problemu na terenie powiatu piskiego - dane z KPP (brak danych szczegółowych dotyczących gminy Pisz)	L a t a			
	2017 r.	2018 r.		
Nietrzeźwi kierujący				
Kierowanie pojazdem pod wpływem alkoholu, w tym: ✚ pojazdami mechanicznymi ✚ rowerami	144	226		
	121	187		
	23	39		
Problematyka przemocy				
Liczba „Niebieskich Kart”	423	376		
Sprawcy przemocy pod wpływem alkoholu	344	270		
Sprawcy przemocy zatrzymani do wytrzeźwienia	240	211		
Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy	434	383		
Liczba postępowań dotyczących art. 207 kk	52	-		
Osoby nietrzeźwe				
Liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia	mężczy- źni	kobiety	mężczy- źni	kobiety
	150	17	166	22

W 2018 roku odbyło się 13 posiedzeń Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przedmiotem obrad było rozpatrywanie wpływających do Komisji wniosków, a co za tym idzie prowadzenie rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu, a także opiniowanie opracowanego projektu Programu Profilaktyki i monitorowanie realizacji zaplanowanych zadań. Szczegółowe dane dotyczące liczby wniosków i ich nadawców ujęto w poniższej tabeli:

Liczba wniosków, które wpłynęły do KRPA w 2018 roku

Tabela 2

Organ kierujący wnioskami	Nowe wnioski	Ponowne zgłoszenia dotyczące osób kierowanych w latach ubiegłych		Razem ponowne
	2018 rok	2017	2016	
KPP	1	1	-	1
PR	1	-	-	-
SR	-	-	-	-
MGOPS	9	2	-	2
GZI	13	2	-	2
ZKSS	4	1	-	1
Zgłoszenia indywidualne	39	6	-	6
R a z e m	67	12	0	12
O G Ó Ł E M:				79

W ramach prac Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- ✦ rozpatrzono 183 sprawy dotyczące 79 osób;
- ✦ na konsultację do Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia skierowano 44 osoby;
- ✦ wobec 12 osób wystąpiono z wnioskami do Sądu Rejonowego o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego;
- ✦ wydano 30 opinii dotyczących wniosków na wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych;
- ✦ przeprowadzono 9 wizji lokalnych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w 2018 roku zarejestrowała 294 osoby z różnymi rozpoznaniem (uzależnienie od alkoholu, picie szkodliwe, współuzależnienie, syndrom DDA, patologiczny hazard oraz z uzależnieniem mieszanym tj. uzależnienie od alkoholu + uzależnienie behawioralne). Udzielono łącznie 2300 świadczeń typu: diagnozy, sesje terapii indywidualnej, sesje terapii grupowej, sesje terapii rodzinnej, porady. Po pomoc zgłosiło się kilkoro rodziców dzieci podejrzanych o uzależnienie od Internetu. Z terapii pogłębionej skorzystało 80 osób/W ramach terapii pogłębionej przeprowadzono 354 godziny psychoterapii indywidualnej/. Osoby korzystające z psychoterapii należą do następujących grup:

1. uzależnione od alkoholu oraz współuzależnione, które zakończyły etap terapii intensywnej finansowanej przez NFZ;
2. dorosłe dzieci alkoholików (DDA);
3. doznające przemocy, nie będące osobami uzależnionymi, bądź współuzależnionymi.

Z pomocy Punktu Konsultacyjnego dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie skorzystały łącznie 102 osoby. Część zgłaszających się skorzystała z pomocy tzw. pierwszego kontaktu (konsultacje, podstawowa pomoc psychologiczna, pomoc prawna), część natomiast wymagała pomocy długofalowej (edukacja, wsparcie w podejmowanych decyzjach i działaniach, odzyskanie poczucia sprawstwa i własnej wartości).

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej objął różnymi formami pomocy łącznie 994 rodziny/w tym 349 wieś/łącznie 2373 osoby , z czego problem uzależnienia od alkoholu dotyczył 38 rodzin/7rodzin- wieś/łącznie 61 osób w tych rodzinach (co stanowi 2,57% ogółu korzystających ze wsparcia Ośrodka).

III. CELE PROGRAMU

Celem strategicznym Programu pozostaje kierunek wyznaczony w ubiegłym roku, tj: ograniczanie społecznych i zdrowotnych skutków związanych z nadużywaniem napojów alkoholowych i innych substancji psychoaktywnych oraz problemów społecznych bezpośrednio z nimi związanych. Cel ten będzie realizowany w obszarach profilaktyki uniwersalnej, selektywnej, wskazującej oraz promocji zdrowego stylu życia i edukacji zdrowotnej.

Powyższe będzie możliwe poprzez stałe podnoszenie wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy, a więc prowadzenie systematycznych i skoordynowanych działań profilaktycznych, a także działań terapeutycznych i rehabilitacyjnych. Na konieczność prowadzenia oddziaływań tego typu wskazują jednoznacznie rekomendacje sformułowane po przeprowadzeniu „*Diagnozy profilaktycznej - Uzależnienia i przemoc na terenie gminy Pisz*”.

Dotyczą one w szczególności:

- prowadzenia działań edukacyjnych, które będą mieć na celu zwiększenie wiedzy na temat alkoholu i negatywnych, dla zdrowia i relacji społecznych, skutków związanych z jego piciem; działania te powinny mieć charakter długofalowy i różnorodny;
- wsparcia kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy, uzależnieniami;
- wspierania instytucji i organizacji działających w obszarze uzależnień, angażowanie tych podmiotów w prowadzone kampanie społeczne i działalność edukacyjną na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom
- objęcia specjalistycznym wsparciem osób/rodzin dotkniętych problemem alkoholowym;
- prowadzenia zajęć profilaktycznych na poziomie selektywnym wśród dzieci i młodzieży w celu zmniejszenia występowania wśród nich zachowań ryzykownych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych; autorzy

przeprowadzonej „*Diagnozy profilaktycznej.....*” proponują w tym miejscu przeprowadzenie programu profilaktycznego pt. „*Szkolna interwencja profilaktyczna*” (programu rekomendowanego przez PARPA).

Cele szczegółowe Programu dotyczą w szczególności:

1. Zwiększania świadomości społecznej poprzez edukację publiczną związaną z problematyką używania substancji psychoaktywnych oraz promowanie zdrowego stylu życia.
2. Zwiększania skuteczności prowadzonych działań profilaktycznych ze szczególnym uwzględnieniem wzmacniania czynników chroniących i eliminowanie czynników ryzyka.
3. Ograniczania dostępności i spożycia alkoholu i innych substancji psychoaktywnych poprzez edukację sprzedawców napojów alkoholowych i kontrole punktów sprzedaży, realizację programów profilaktyki uniwersalnej kierowanych do dzieci i młodzieży oraz programów profilaktycznych mających na celu podniesienie wieku inicjacji alkoholowej dzieci i młodzieży, pracę z rodzicami i wychowawcami w kierunku podjęcia przez nich efektywnych postaw profilaktycznych.
4. Zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej dla osób mających problemy związane z używaniem alkoholu, zwłaszcza w zakresie ochrony przed przemocą w rodzinie.
5. Udzielania pomocy merytorycznej oraz organizacyjnej podmiotom realizującym zadania Programu.

IV. GRUPY DOCELOWE

Oferta Programu skierowana jest do wszystkich mieszkańców Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wybranych grup - osób uzależnionych, bądź zagrożonych uzależnieniami, ich rodzin, osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz dzieci i młodzieży.

Adresaci Programu są zróżnicowani ze względu na rodzaje profilaktyki, jakie są stosowane do konkretnej grupy odbiorców. Cele programu będą więc realizowane w następujących obszarach:

- profilaktyki uniwersalnej, adresowanej do wszystkich mieszkańców Gminy (dzieci, młodzieży i dorosłych) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych;
- profilaktyki selektywnej, adresowanej do grup o podwyższonym ryzyku wystąpienia problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych;
- profilaktyki wskazującej, adresowanej do grup lub osób, które demonstrują wczesne symptomy problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, ale nie spełniają kryteriów diagnostycznych picia szkodliwego lub uzależnienia, redukcja szkód;
- terapii obejmującej osoby wymagające specjalistycznej pomocy w związku z uzależnieniem;
- rehabilitacji obejmującej osoby uzależnione - realizacja programu readaptacji poprzez wsparcie psychologiczne, socjalne i społeczne;
- wspieranie działalności środowisk abstynenckich.

V. ZADANIA PROGRAMU

Zadanie 1.

Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.

1. Prowadzenie Ośrodka Profilaktyki i Terapii, realizującego zadania Programu gminy Pisz.
2. Organizacja prac Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
3. Wspieranie placówki leczenia uzależnienia od alkoholu poprzez dalsze udzielanie pracownikom Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia pomieszczeń i wyposażenia niezbędnych do prowadzenia indywidualnych porad i konsultacji oraz terapii osób uzależnionych i współuzależnionych, a także realizacji programów terapeutycznych kierowanych do ich rodzin, w tym:
 - terapii pogłębionej dla osób uzależnionych z okresem trzeźwienia min. 24 miesiące;
 - rozwoju osobistego dla osób po ukończeniu terapii uzależnienia i współuzależnienia;
 - konsultacji indywidualnych programów rozwoju osobistego dla osób z syndromem DDA;
4. Wspieranie kadry Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności poprzez dofinansowywanie specjalistycznych szkoleń, niezbędnych superwizji, zakup i dystrybucję materiałów informacyjno – edukacyjnych (typu: broszury, ulotki itp.), w miarę posiadanych środków.
5. Kontynuacja działań związanych z systematycznym monitoringiem problemów uzależnień na terenie gminy, współpracą ze środowiskami abstynenckimi, popularyzacją aktualnej wiedzy z zakresu profilaktyki uzależnień.

6. Gromadzenie i upowszechnianie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji lokalnych służb i instytucji zajmujących się problematyką uzależnień.
7. Kontynuowanie długofalowych i różnorodnych działań edukacyjnych, mających na celu zwiększenie wiedzy na temat alkoholu i negatywnych, dla zdrowia i relacji społecznych, skutków związanych z jego piciem.

Zadanie 2.

Udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i problemy przemocy domowej.

1. Finansowanie i prowadzenie bieżącej działalności Świetlicy Wychowawczo - Terapeutycznej „Smurfy” dotyczącej w szczególności:
 - a) organizowania specjalistycznej pomocy i wsparcia dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym, dzieciom krzywdzonym w rodzinie;
 - b) opracowywania indywidualnych diagnoz dzieci oraz ich sytuacji rodzinnej i szkolnej;
 - c) opracowywania i realizacji indywidualnych i grupowych programów terapeutycznych;
 - d) współpracy z rodziną dziecka w celu diagnozy i monitorowania jego bieżącej sytuacji rodzinnej, omawiania postępów dziecka w procesie terapii, udzielania pomocy w rozwiązywaniu sytuacji trudnych;
 - e) opracowywania i realizacji indywidualnych planów pomocy rodzinie, w tym motywowanie osoby uzależnionej bądź współuzależnionej do podjęcia terapii;
 - f) organizacji zajęć grupowych/warsztatów/treningów dla rodziców w zakresie doskonalenia ich umiejętności wychowawczych;
2. Organizacja dożywiania dzieci uczestniczących w zajęciach wychowawczo – terapeutycznych i opiekuńczych.

3. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie (działającego w ramach Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „*Niebieska Linia*”) ukierunkowanego na:
- a) rozpoznanie problemu oraz najpilniejszych potrzeb (zdrowotnych, psychologicznych, bytowych, prawnych) i celów osób zgłaszających fakt przemocy - wysłuchanie, pomoc w uporządkowaniu informacji;
 - b) rozpoznanie „zaplecza” osoby doznającej przemocy (rodzina, znajomi, sytuacja materialna, mieszkaniowa), udzielanie informacji dotyczących możliwości rozwiązania zgłaszanego problemu;
 - c) udzielanie wsparcia emocjonalnego w podejmowanych próbach rozwiązywania problemu, pomoc w odbudowywaniu poczucia własnej wartości, kompetencji i sprawstwa, wspieranie w podejmowanych działaniach;
 - d) edukację (prawo do wzywania pomocy, obrony, domagania się ukarania sprawcy i związane z tym uregulowania prawne, znajomość zagadnień związanych z cyklami przemocy, poziomami wiktymizacji, strategiami radzenia sobie z przemocą domową);
4. Współpraca z instytucjami, które mogą pomóc krzywdzonej rodzinie w rozwiązaniu jej problemów (szkoły, asystenci rodzinni, kuratorzy sądowi, dzielnicowi) - wymiana informacji, planowanie i podejmowanie wspólnych działań.
5. Systematyczny udział w bieżących pracach Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz podejmowanych przez Zespół kompleksowych działaniach na rzecz rodziny dotkniętej przemocą.
6. Podejmowanie działań zobowiązujących osoby uzależnione do podjęcia leczenia odwykowego, finansowanie badań wykonanych przez biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, motywowanie członków rodzin do podjęcia terapii dla osób współuzależnionych.
7. Prowadzenie edukacji publicznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości jej przeciwdziałania poprzez:

- a) włączanie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy;
 - b) prowadzenie lokalnych działań informacyjno - edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w tym przemocy wobec dzieci (czym jest przemoc, jakie są jej mechanizmy, jakie niesie konsekwencje);
 - c) przygotowywanie i upowszechnianie informacji na temat lokalnej oferty pomocy dla członków rodzin z problemem przemocy, w szczególności z problemem alkoholowym (ulotki, mini-broszury, strony internetowe, ogłoszenia w lokalnych mediach).
8. Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez organizowanie i finansowanie szkoleń, specjalistycznych konsultacji, superwizji.

Zadanie 3.

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, w szczególności w środowisku dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

1. Realizowanie bądź pomoc w realizacji, finansowanie bądź dofinansowywanie prowadzenia programów o potwierdzonej skuteczności (ujętych w systemie programów rekomendowanych) z zakresu profilaktyki uzależnień i promocji zdrowia na wszystkich trzech poziomach (profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej) w tym:
 - a) programów informacyjno-edukacyjnych, programów środowiskowych i rówieśniczych, socjoterapeutycznych i innych zawierających elementy terapii;

- b) programów adresowanych do tzw. „grup ryzyka” (programy o charakterze interwencyjnym na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin z problemem alkoholowym) oraz programów edukacyjnych dla rodziców i wychowawców;
 - c) programów alternatywnych z uwzględnieniem pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz programów realizowanych w czasie wolnym od nauki, w tym podczas ferii i wakacji;
2. Kontynuowanie, prowadzonej w „Smerfach”, pracy terapeutycznej poprzez organizację i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z programem profilaktycznym.
3. Prowadzenie, szczególnie w środowisku dzieci i młodzieży, działań o charakterze edukacyjno – informacyjnym, w tym zajęć warsztatowych ukierunkowanych na kształcenie podstawowych umiejętności życiowych.
4. Promowanie zdrowego, bezpiecznego stylu życia, abstynencji, trzeźwości poprzez:
- a) prowadzenie lokalnych kampanii związanych z profilaktyką problemów alkoholowych;
 - b) włączanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
 - c) prowadzenie działań edukacyjnych z wykorzystaniem materiałów typu: broszury, plakaty, ulotki z profilaktycznymi treściami związanymi z problematyką alkoholową i kierowanymi do określonych grup adresatów - młodzieży, sprzedawców, pacjentów placówki leczenia odwykowego, klientów punktów konsultacyjnych, rodzin z problemem alkoholowym;
5. Wspieranie edukacji i kompetencji osób pracujących zawodowo w systemie rozwiązywania problemów alkoholowych poprzez:

- a) organizowanie szkoleń z zakresu znajomości strategii profilaktycznych, zasad pracy z młodzieżą z grup ryzyka i sytuacji psychologicznej dziecka w rodzinie alkoholowej;
 - b) zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, broszur, ulotek.
6. Szkolenie kadr, w tym organizacja i finansowanie/współfinansowanie superwizji bądź konsultacji specjalistycznych dla realizatorów działań z zakresu profilaktyki i problematyki uzależnień.
 7. Utrzymywanie współpracy z lokalnymi mediami w ramach przedsięwzięć związanych z realizacją Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zadanie 4.

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

1. Udzielanie pomocy merytorycznej (zaopatrywanie w materiały informacyjne i edukacyjne) i organizacyjnej instytucjom oraz organizacjom pozarządowym podejmującym działania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.
2. Współdziałanie z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, prowadzącymi działalność na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, w zakresie realizowanych przez nie programów: profilaktycznych dla dzieci i młodzieży i ich rodzin terapeutycznych dla osób uzależnionych i ich rodzin, szkoleniowych dla osób pracujących z osobami zagrożonymi uzależnieniem oraz uzależnionymi.
3. Współpraca ze stowarzyszeniami abstynenckimi oraz ruchami samopomocowymi, wspieranie podejmowanych przez nie inicjatyw.
4. Systematyczna współpraca i wymiana doświadczeń z Pełnomocnikiem Zarządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zadanie 5.

Podjęmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

1. Podjęmowanie działań edukacyjno-interwencyjnych, skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, mających na celu przestrzeganie przepisów prawa dotyczących m.in. sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, w tym:
 - a) zaopatrywanie w ulotki, broszury i inne materiały edukacyjne;
 - b) kontrola punktów sprzedaży.
2. Występowanie przed Sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w przypadku naruszenia przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi - zadanie to będzie realizowane przez Komendę Powiatową Policji zgodnie z Porozumieniem zawartym, w dniu 16.03.2005 r., przez Ośrodek Profilaktyki i Terapii.

Zadanie 6.

Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

1. Stała współpraca z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i wspieranie jego działań związanych z prowadzeniem Klubu Integracji Społecznej? - szczególnie w zakresie edukacji, kolportażu materiałów (ulotek, broszur) o tematyce profilaktycznej, uzależnieniach, przeciwdziałaniu przemocy.

VI. REALIZACJA PROGRAMU

Za realizację Programu i koordynację realizowanych w jego ramach działań odpowiada Ośrodek Profilaktyki i Terapii . Konieczna i niezbędna jest przy tym stała i systematyczna współpraca z tymi wszystkimi podmiotami, które podejmują działania z zakresu szeroko pojętej profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, pomocy dziecku i rodzinie, przeciwdziałaniu przemocy. Należą do nich w szczególności:

- a) placówki oświatowe i oświatowo – wychowawcze oraz kulturalne;
- b) Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- c) organizacje i stowarzyszenia pozarządowe;
- d) lokalne media;
- e) zewnętrzni realizatorzy programów profilaktycznych, placówki doskonalenia.

VII. EWALUACJA PROGRAMU

Systematyczne monitorowanie skali zjawisk związanych z problematyką uzależnień jest niezbędne przy określaniu adresatów i rodzaju oddziaływań terapeutycznych, umożliwia adekwatne do rzeczywistości planowanie zadań profilaktycznych, czy weryfikację podejmowanych już działań.

Wzorem lat ubiegłych proces monitorowania będzie opierał się w szczególności na:

- a) ewaluacji realizowanych programów profilaktycznych (ilościowe i/bądź jakościowe określenie efektywności prowadzonych oddziaływań, skuteczność podjętych działań);
- b) analizie sprawozdań przedkładanych przez podmioty realizujące poszczególne działania;
- c) analizie danych statystycznych pozyskanych z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Komendy Powiatowej Policji);
- d) opracowaniu sprawozdania z realizacji Programu.

VIII. ZADANIA KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE PISZ

1. Inicjowanie działań związanych z realizacją Programu.
2. Współpraca z podmiotami realizującymi zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
3. Prowadzenie działalności informacyjnej służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
4. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie, w stosunku do osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, w tym:
 - a) wskazywanie możliwości uzyskania pomocy i wsparcia;
 - b) motywowanie do podjęcia terapii;
 - c) kierowanie na specjalistyczne badania (diagnoza uzależnienia od alkoholu);
 - d) kierowanie do Sądu Rejonowego wniosków w sprawie orzeczenia o zastosowanie, wobec osób uzależnionych od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
 - e) udział w postępowaniu sądowym.
5. Wydawanie opinii o zgodności, z art. 18 ust. 8 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, lokalizacji i limicie punktów sprzedaży alkoholu.
6. Współudział w kontrolowaniu przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń sprzedaży alkoholu.
7. Zadania o charakterze kancelaryjno-administracyjnym:
 - a) przyjmowanie i ewidencja wniosków/zgłoszeń o przypadkach występowania problemu alkoholowego;
 - b) gromadzenie i przygotowywanie dokumentacji niezbędnej do prowadzenia rozmów motywujących do podjęcia terapii;
 - c) gromadzenie i przygotowywanie dokumentacji związanej z uzyskaniem opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego (kierowanie na badania przez biegłych);

- d) przygotowywanie dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku do Sądu Rejonowego o wszczęcie postępowania o podjęcie leczenia odwykowego;
- e) sporządzanie postanowień związanych z opiniowaniem wniosków przedsiębiorców ubiegających się o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych;
- f) sporządzanie protokołów z prac Komisji.

IX. FINANSOWANIE PROGRAMU, ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW KOMISJI

Program realizowany jest głównie ze środków własnych Gminy (rozdział 85154 „Ochrona Zdrowia - Przeciwdziałanie Alkoholizmowi”).

Dodatkowym źródłem finansowania mogą być fundusze strukturalne oraz inne środki pozyskiwane zarówno przez Gminę, jak też przez realizatorów i partnerów Programu.

1. Za realizację zadań ustawowych, wykonywanych podczas posiedzeń Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i zespołów problemowych, przysługuje jej członkom wynagrodzenie w wysokości 10% minimalnego wynagrodzenia za pracę (obowiązującego w 2019 r.), za każde posiedzenie i pracę w zespołach problemowych.
2. Potwierdzeniem uczestnictwa w posiedzeniach jest podpisana lista obecności, będąca jednocześnie podstawą do dokonania wypłaty wynagrodzenia.

Przewodniczący Rady

Edmund Lipnicki

